

כדורעף: 'מודל הוראה מורחב'

המאמר הרביעי בסדרה עוסק ב'מודל ההוראה המורחב' ללימוד מישחק הכדורעף למתחילים. המודל משלב את שלוש הגישות ללימוד המישחק - גישת המיומנויות, גישת המישחק והגישה האינטגרטיבית. הוא אינו בא להחליף את אחת הדרכים המקובלות אלא להוסיף עוד נדבך במטרה לשפר את תהליך הלימוד, במיוחד במעבר שבין תרגול המיומנויות באמצעות תרגילים שונים לבין תרגול באמצעות מישחקים ולהקל על המעבר מתכנון יחידת הוראה לשיעורים עצמם.

מאמר זה מציג את יחידת ההוראה הראשונה מבין שלוש, שכל אחת מהן מורכבת משישה שיעורים. המאמר הבא והאחרון בסדרה יציג את שתי היחידות הבאות.

עקרונות כלליים ביישום המודל המורחב

- * הפיתוח המדורג של התכנים בכל יחידת הוראה מבוסס על שלוש הגישות.
- * המורה ידגיש את המעבר מלימוד ותרגול של מיומנויות על-ידי היחיד והקבוצה ללימוד ותרגול של מישחקים בקבוצות קטנות ומישחקים בהרכבים מלאים (על-פי הגישה האינטגרטיבית).
- * תהליך הלמידה עובר בהדרגה מלימוד כללי ללימוד ספציפי של המישחק.
- * בכל יחידת הוראה אחת מהגישות היא הדומיננטית והשתיים האחרות מופיעות במינון משתנה.
- * קיים מעבר הדרגתי מהדגשת ההיבט הכמותי (הצלחה בכמות הביצועים) לאיכותי (איכות הביצוע).
- * קיים מעבר משימות של שיתוף פעולה (לשחק עם חבר/ים) למשימות של התמודדות נגד.
- * במהלך התרגול עוברים מצורות ארגון משתנות לצורות ארגון ספציפיות לכדורעף, ממישחקים מוכרים לחדשים ומפשוטים למורכבים.
- * ביחידות הוראה מתקדמות המורה יאפשר ללומדים להשתתף בבחירת המישחקים ובעיצובם (על-פי משפחות - ראה המאמרים הקודמים בסדרה).
- * משפחות המישחקים על-פי הגישה האינטגרטיבית משמשות ככלי בידי המורה לווסת את האינטגרציה בין תרגול המיומנויות לבין בניית המישחק נגד, כלומר בחירת תכנים המאפשרים לימוד מיומנויות ושילובן במצבי מישחק כבר בשלבים הראשונים של הלמידה.

שלבי הלימוד על-פי המודל המורחב

- תהליך ההוראה-למידה מורכב משלושה שלבים מרכזיים:
- א. הכרה (מעשית) של המגרש, הכדור והרשת ושילובים ביניהם; לימוד ותרגול של שלוש מיומנויות היסוד - מכת פתיחה תחתית, מסירה תחתית ועילית; הכרת האפשרויות לשחק עם- (ביחידים ובקבוצות קטנות); היכרות עם החוקים הבסיסיים באמצעות מישחק כדורעף לסוגיו.
  - ב. לימוד ותרגול של ההנחתה והחסימה והרחבת המיומנויות שנלמדו - מסירה עילית לאחור ומכת פתיחה עילית; שילוב המיומנויות בתרגילים מורכבים ובמצבי מישחק; הכרת מהלכי המישחק ותהליכיו במישחקים קטנים ובמצבים מקלים.
  - ג. שיתוף פעולה בין הלומדים במישחק השלם (6X6); לימוד ותרגול של מהלכי המישחק ותהליכיו; שיטת קבלת מכת פתיחה, שיטת הגנה ושיטות מישחק בסיסיות (6: 0 ולמתקדמים 4: 2).

מיחידת הוראה למערך שיעור

מערך השיעור הבודד מבוסס על פיתוחם המדורג של התכנים שנבחרו ליחידת ההוראה והתאמת דרכי הוראה על-פי שלוש הגישות. ההתקדמות לאורך יחידת ההוראה מכתובה עלייה ברמת המורכבות ודרגת הקושי של המשימות, ומובן שיש חשיבות לשילוב החומר החדש בקודם. החומר הנלמד בשיעור אחד משולב כחלק מכין ספציפי בשיעור הבא אחריו או כמישחק לסיום השיעור.

כדי ליצור תהליך למידה משמעותי עבור הלומדים המתחילים מוצעת בזאת מסגרת בסיסית בת 18 שיעורים המחולקים לשלוש יחידות הוראה בנות 6 שיעורים כל אחת.

יחידת הוראה מס' 1 (6 שיעורים)

יחידת ההוראה הראשונה תתמקד בשילוב שבין לימוד לשחק באופן כללי לבין לימוד שלוש המיומנויות הבסיסיות (ראה לעיל) והקשר ביניהן. הכרת המישחק על-ידי התנסות בשטח המגרש, ליד הרשת, עם כדור ובלעדיו ושילוב של אלה בצורות שונות. הלימוד והתרגול של

המיומנויות ייעשה באמצעות הדגמה, הסבר ותרגול תוך איתור טעויות, אפיון, מיון וחיפוש דרכים לתיקון.
כבר בשיעור הראשון המורה ישלב את שלוש הקבוצות הראשונות של המישחקים וקבוצה מס' 6 על-פי הגישה האינטגרטיבית (מישחקים 'עם-') (ראה המאמר בגיליון _____).

המישחק המודגש ביחידת הוראה זו הוא כדורשת המתפתח מ+1- ל-6+6- (ראה מאמר 1 בסדרה). השימוש במישחקים על-פי גישת המישחק המסורתית (לשחק נגד היריב) ייעשה בהתאם להתקדמות הלומדים: עליהם להפגין שליטה יחסית במיומנויות ויכולת 'לשחק עם-'. שלב זה מסתיים במישחק נגד- (יריב אחד או יותר) וביניהם מישחקים להכרת הכדורעף (ראה לעיל), מישחקים לשיפור המיומנויות וכדורשת בהרכבים שונים.

<bold/>להלן שיעור לדוגמה על-פי יעדים, המאפיין את יחידת ההוראה הראשונה: <bold/>
הנושא: מסירה תחתית. יעדים בתחום הגופני: התלמיד ילמד ויתרגל מסירה תחתית במצב ניח, בתנועה אל הכדור ובמצבי מישחק 'עם- ו'נגד-'. בתחום הקוגניטיבי: התלמיד יכיר את טכניקת המיומנות ויבין את הרכיבים החיוניים לביצועה ואת אפשרויות השימוש בה במצבי מישחק משתנים. בתחום החברתי: התלמיד ישתף פעולה (גורם מרכזי להצלחה) עם עמיתים בלימוד, בתרגול ובמצבי מישחק.

החלק המכין - ראה טבלה בחוברת עצמה !!!

המאמר הבא והאחרון בסדרה יציג את יחידות ההוראה מס' 2 ו-3.
ד"ר מרק ורטהיים; ד"ר ישראל הררי - המכללה לחינוך גופני ולספורט ע"ש זינמן במכון וינגייט